

GİRİŞİMCİLİK MOTİVASYONUNU ETKİLEYEN FAKTÖRLER: KIRGIZİSTAN VE HİNDİSTAN'DA LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİLER ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR ARAŞTIRMA¹

Azamat MAKSÜDÜNOV

*Kırgızistan – Türkiye Manas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
İşletme Bölümü, azamat.maksudunov@manas.edu.kg*

Orcid ID: 0000-0002-5010-513

Makale Geliş Tarihi: 13.11.2017 Makale Kabul Tarihi: 13.02.2018

Öz

Girişimcilik motivasyonu kültürden kültüre farklılık göstermektedir. Bu araştırmanın temel amacı farklı kültürleri temsil eden öğrencilerin girişimcilik motivasyonunu belirleyen faktörleri incelemek, benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koymaktır. Araştırmanın örneklemini Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde (n=40) ve Hindistan Girişimcilik Geliştirme Enstitüsü'nde (n=50) yüksek lisans eğitimi görmekte olan öğrenciler (toplam n=90) oluşturmaktadır. Veriler anket formu kullanılarak öğrencilerle yüz yüze görüşülerek elde edilmiştir. Araştırma sonuçları, her iki yüksek öğretim kurumu öğrencilerinin girişimci olma niyetlerinin oldukça yüksek olduğunu, girişimcilik motivasyonunu etkileyen faktörlere ilişkin Hindistan'da eğitim alan öğrencilerin algılamalarının Kırgızistan'da eğitim alan öğrencilere göre daha pozitif olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Girişimcilik motivasyonu, Kırgızistan, Hindistan

ENTREPRENEURSHIP MOTIVATION FACTORS: A COMPARATIVE STUDY OF POSTGRADUATE STUDENTS IN KYRGYZSTAN AND INDIA

Abstract

Entrepreneurship motivation varies from culture to culture. This paper aims to examine entrepreneurial motivation factors of students, who represent different cultures and to identify similarities and differences. Master students (total n = 90) from Institute of Social Sciences, Kyrgyz Turkish Manas University (n=40) in Kyrgyzstan and Entrepreneurship Development Institute of India (n=50) constitute sample of this study. Data was obtained by using face-to-face questionnaire method. According to the results, it has been found that students' intentions of both higher education institutions to be entrepreneurs are quite high and perceptions of Indian students regarding influential factors on entrepreneurship motivation more positive than Kyrgyz students.

Keywords: Entrepreneurship, Entrepreneurial motivation, Kyrgyzstan, India.

¹ Bu makale 14-16 Temmuz 2017 tarihinde Balıkesir Üniversitesi'nde düzenlenen 8. Uluslararası Girişimcilik Kongresinde sözlü olarak sunulmuştur.

*Girişimcilik Motivasyonunu Etkileyen Faktörler: Kırgızistan ve Hindistan'da
Lisansüstü Öğrenciler Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma*

Giriş

Bireyleri girişimciliğe cesaretlendiren faktörler arasında bağımsız olma arzusu, toplumda tanınan biri olma isteği, eğitim aldığı ortam ve aile ortamı, içinde bulunduğu kültürel yapı, ekonomik koşullar, teknolojik durum, hükümetin bu konudaki politikaları gibi temel etkenler yer almaktadır (Bhandari, 2006; Friedman, Aziz, Keles ve Sayfullin, 2012). Sözkonusu etkenlerin farklı ülkelerdeki potansiyel girişimciler açısından ele alınması girişimci bireylerin hazırlanması ve ülkelere kazandırılması bakımından önemlidir. Ülke ekonomisinin gelişmesi büyük ölçüde yeni işletmelerin kurulmasına, diğer bir ifadeyle başarılı girişimcilik faaliyetlerine bağlıdır. Dolayısıyla, gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkeler açısından yaratıcı ve cesur, risk almayı bilen bireylerin yetiştirilmesi önem arz etmektedir. Bu amaçla günümüzde bir çok ülkede üniversitelerin değişik programlarında girişimcilik dersleri okutulmakta ve girişimcilik programları sunulmaktadır. Bazı ülkelerde, sadece girişimcilik konularında araştırma ve eğitim faaliyetlerini sürdüren enstitüler faaliyet göstermektedir. Tüm bu faaliyetlerin, konu ile ilgili yapılan araştırmalarla desteklenildiği de söylenebilir.

Literatürde potansiyel girişimci konumunda olan üniversite öğrencileri üzerine yapılan oldukça fazla sayıda çalışma bulunmaktadır (Çavuş ve Geri, 2014; Özdemir, 2015; Bhandari, 2006; Vasantha ve Saharranam, 2009; Nathalie, Gotch ve Yi, 2014; İrmış ve Barutçu, 2012; Nyello, Kalufya, Rengua, Masunga ve Ngirwa, 2015; Sandhu, Sidique ve Riaz, 2011). Ancak, son dönemlerde, farklı kültürleri temsil eden bireylerin girişimcilik konusundaki eğilim ve motivasyon farklılıklarını ortaya koymaya yönelik kültürler arası karşılaştırmalı çalışmalar ağırlık kazanmaktadır (Friedman ve diğer., 2012; Yılmaz, Urdaletova, Özdil, ve Gülçiçek, 2016; Fitzsimmons ve Douglas, 2005; Moriano, Gorgievski, Laguna, Stephan ve Zarafshani, 2012; Gupta ve Fernandez, 2009; Iakovleva, Kolvereid ve Stephan, 2011; Iakovleva ve Solesvik, 2014; İsada, Lin ve Isada, 2015). Genel olarak araştırmacılar bireylerin girişimcilik eğilimleri üzerinde kültürel farklılığın önemli etkisi olduğunu kabul etmektedir (Lee, Lim ve Pathak, 2011). Ayrıca, girişimciliğin geliştirilmesinde eğitimin önemi de sık sık vurgulanmaktadır (Mogollón ve Rubio, 2010; Mansor ve Othman, 2011). Bazı araştırmalarda, girişimci bireylerin yetiştirilmesinde özel girişimcilik eğitimlerinin etkili olduğu tespit edilmiştir (Ahmed, Chandran ve Klobas, 2017). Ancak, yapılan çalışmalar genellikle lisans düzeyindeki öğrenciler örneğinde olup, lisansüstü öğrenciler üzerinde yapılan sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır (Sandhu ve diğer., 2011; Vasantha ve Saharranam, 2009). Ayrıca, Kırgızistan ve Hindistan üzerinde yapılmış karşılaştırmalı bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu çerçevede yapılan araştırmanın temel amacı, iki farklı kültürü temsil eden lisansüstü öğrencilerinin girişimcilik motivasyonlarını belirleyen faktörleri incelemek, benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koymaktır.

Araştırma kapsamında ele alınan ülkelerden Hindistan'da Girişimciliği Geliştirme Enstitüsü (HGGE) 1983 yılında kurulmuş, girişimcilik alanındaki eğitim ve araştırma faaliyetleri vasıtasıyla ülkede girişimci kuşağın yetiştirilmesi, mevcut

KOBİ'lerin büyüme odaklı büyük işletmeler haline gelmesine katkı sağlamayı misyon olarak belirlemiştir (<http://ediindia.ac.in/new/index.asp>, 02.05.2017). Diğer taraftan, Kırgızistan'da ise örnek olarak ele alınan Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (KTMÜ-SBE) 2001 yılında faaliyetlerine başlamış, İktisat, İşletme, Maliye ve İletişim Bilimleri, Eğitim Bilimleri, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik, Uluslararası İlişkiler, Sosyoloji gibi alanlarda araştırmacıları, akademisyenleri, uzmanları ve yöneticileri yetiştirmeyi misyon olarak belirlemiştir (www.manas.edu.kg, 02.05.2017).

Kırgızistan ve Hindistan ile ilgili Temel Göstergeler

Tablo 1'de Kırgızistan ile Hindistan'a ait seçilmiş demografik ve ekonomik göstergeler sunulmaktadır. Aslında bu göstergeler bakımından sözkonusu iki ülke birbirlerinden çok farklı durumdadır. Kırgızistan'ın yüzölçümü 198,951 km² iken, Hindistan'ın yüzölçümü 3.287.590 km² olup, dünyada yedinci sırada yer almaktadır. 2015 yılı sonu itibarıyla nüfus oranlarına baktığımızda, Kırgızistan'ın nüfusu 6,0 milyon ve yıllık artış oranı % 2,1 iken, Hindistan 1.251,6 milyonluk nüfusu ile dünyada Çin Halk Cumhuriyeti'nden sonra ikinci sırada gelmektedir. Yıllık nüfus artış oranı % 1,2 civarındadır. Nüfus yoğunluğu bakımından Kırgızistan'da km²'ye düşen kişi sayısı 31 iken, Hindistan'da bu rakam 324 kişi olup, yaklaşık on kat fazladır. Kırgızistan'da nüfusun % 80'i Müslüman, Hindistan'da ise nüfusun % 14'ü Müslüman, geri kalanları Hindu (% 79,8), Hıristiyan (% 2,3) ve diğerlerinden oluşmaktadır. Okuryazar oranına baktığımızda, Kırgızistan'da (% 99) Hindistan'a (% 65) göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Table 1: Seçilmiş Demografik ve Ekonomik Göstergeler

Göstergeler***	Kırgızistan*	Hindistan**
Yüzölçümü, km ²	198,951	3.287.590
Nüfus, milyon (2015)	6,0	1.251,7
Nüfus artış oranı, % (2015)	2,1	1,2
Nüfus yoğunluğu, km ² düşen kişi	31,1	324,0
Din, müslüman nüfus oranı, %	80,0	14,2
Okur yazar oranı, %	99,2	65,3
Reel GSYİH, milyar \$, (2015)	6,1	2.296,6
GSYİH artış oranı, yıllık %, (2015)	3,5	7,9
Reel kişi başına düşen GSYİH, bin \$, (2015)	1,0	1,8
İş Yapma Kolaylığı Endeksi (Toplam 190 ülke, 2017)	75	130
Ekonomik Özgürlük Endeksi (Toplam 180 ülke, 2017)	89	143
Kürsel Girişimcilik Endeksi (Toplam 137 ülke, 2017)	92	69

* <http://www.stat.kg>

** <http://www.facts-about-india.com/>

***<http://databank.worldbank.org/>

***<http://www.doingbusiness.org>

***<http://www.heritage.org/>

***<https://theledi.org/>

*Girişimcilik Motivasyonunu Etkileyen Faktörler: Kırgızistan ve Hindistan'da
Lisansüstü Öğrenciler Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma*

Reel GSYİH rakamlarına baktığımızda, 2015 yılı itibarıyla Kırgızistan'ın GSYİH rakamı 6,1 milyar \$ civarında olup, kişi başına düşen miktar 1000 \$'dır ve yıllık artış oranının % 3.5 olduğu görülmektedir. Hindistan için aynı göstergeler, 2,3 trilyon \$ olup, kişi başına düşen miktar 1800 \$ civarındadır ve yıllık artış oranı % 7,9 olarak karşımıza çıkmaktadır. Makroekonomik göstergeler açısından Hindistan'ın Kırgızistan'a göre daha iyi durumda olduğu görülmektedir.

Girişimcilik ile de bağlantılı olarak uluslararası kurumlar tarafından yapılan ülke sıralamaları da ülkeler hakkında fikir edinmemizi sağlamaktadır. Bu anlamda, iş yapma kolaylığı, ekonomik özgürlük ve girişimcilik endeksleri incelenmiştir. Dünya Bankası tarafından her yıl yayınlanan İş Yapma Kolaylığı Endeksi (Doing Business-2017) sıralamasında, 190 ülke içerisinde Kırgızistan 89. sırada, Hindistan ise 130. sırada yer almıştır. Diğer taraftan, Heritage Vakfı'nın The Wall Street Journal ile birlikte dünya genelinde ülkelerin iktisadi bağımsızlığını değerlendiren Ekonomik Özgürlük Endeksine (Economic Freedom Index - 2017) göre, toplam 180 ülke içerisinde Kırgızistan'ın 89. sırada, Hindistan'ın ise 143. sırada olduğu görülmektedir. Bu iki endekse göre, Kırgızistan'ın durumunun Hindistan'la kıyaslandığında daha iyi durumda olduğu söylenebilir. Bu alanda bir diğer çalışma Küresel Girişimcilik ve Geliştirme Enstitüsü tarafından yayınlanan Küresel Girişimcilik Endeksi'dir (Global Entrepreneurship Index-2017). Söz konusu endekse göre, 137 ülke içerisinde Kırgızistan 92. sırada olup, endekste yer alan göstergelerden beşeri sermaye göstergesinde en güçlü, risk alma göstergesinde en zayıf konumdadır. Hindistan ise 69. sırada yer almış olup, ürün yeniliği göstergesinde en güçlü, teknolojinin benimsenmesi göstergesinde en zayıf konumdadır. Söz konusu endekse göre, genel sıralamada Hindistan'ın daha iyi durumda olduğu görülmektedir.

Literatür Taraması

Girişimcilik piyasa ekonomisinde önemli bir olgudur ve ekonomik gelişmenin, toplumsal dönüşümün önemli bir belirleyicisidir. Girişimcilik kavramının kökeni, Fransızca 'entreprenure' kavramından gelmektedir (Kızılırmak ve Gülcan, 2011). Girişimcilik konusunda literatürde çok sayıda tanım bulunmaktadır. Bir tanıma göre, girişimcilik, yeni mal ve hizmetleri sunmak için fırsatların keşfedilmesi ve değerlendirilmesine ilişkin faaliyet olduğu öne sürülmektedir (Breazeale ve diğer., 2015). Bir diğer tanıma göre, girişimcilik sürekli yeni fırsatları keşfetme, yenilik ve amaçlara ulaşmak için gerekli kaynakların temin edilmesi, kullanılmasına ilişkin faaliyetler olarak kabul edilmektedir (Sandhu vd, 2011). Girişimci ise bu faaliyeti yerine getiren kişidir. Diğer bir ifadeyle, bir işe girerek onu isim haline getirmeye girişim, onu yapan kimseye girişimci denmektedir (Güner ve Korkmaz, 2017). Girişimcilik motivasyonu bireylerin girişimci olma konusunda istekli olması, yenilikleri ve fırsatları araştırması, risk almaya hazır olması gibi konuları içermektedir. Literatürde bireyleri girişimciliğe cesaretlendiren, girişimcilik motivasyonlarını etkileyen faktörler 'itme' ve 'çekme' faktörler şeklinde ele alınmaktadır (Segal ve diğer., 2005). 'İtme' faktörler teorisine göre, bireylerin

girişimcilik motivasyonu iş tatminsizliği, iş bulamama, düşük ücret gibi olumsuz çevresel faktörlerden etkilenmektedir. Diğer taraftan, 'çekme' faktörler teorisine göre, bireyleri girişimcilik faaliyetlerine motive eden faktörler bağımsız olma, kendini gerçekleştirme gibi olumlu bireysel faktörleri içermektedir. Bireylerin girişimcilik motivasyonunu belirleyen faktörlerin potansiyel girişimciler açısından değerlendirilmesi girişimci bireylerin hazırlanması ve ülkelere kazandırılması bakımından önem arz etmektedir.

Literatürde potansiyel girişimciler olan üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri ve girişimcilik motivasyonları üzerinde etkili olan faktörlerle ilgili çalışmaların yoğun olduğu görülmektedir. Sözkonusu çalışmaların (Çavuş ve Geri, 2014; Özdemir, 2015; Bhandari, 2006; Vasantha ve Saharranam, 2009; Nathalie ve diğer., 2014; İrmış ve Barutçu, 2012; Nyello ve diğer., 2015; Sandhu ve diğer., 2011) bir kısmı tek bir ülke veya üniversite örneğinde hazırlanmışken, kültürler arası farklılıkları ortaya koymak amacıyla birden fazla ülke ve üniversite örneğinde yapılan çalışmalara (Friedman ve diğer., 2012; Yılmaz ve diğer., 2016; Fitzsimmons ve Douglas, 2005; Moriano ve diğer., 2012; Gupta ve Fernandez, 2009; İakovleva ve diğer., 2011; İakovleva ve Solesvik, 2014; İsada ve diğer., 2015) da rastlanmaktadır.

Çavuş ve Geri (2014) tarafından Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi'nde son sınıfta okuyan öğrencilerin girişimcilik özelliklerinin belirlenmesine yönelik bir çalışma yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin girişimcilik eğilimlerine kişisel faktörlerden çok, aile, üniversite, yetişme ortamı gibi çevresel faktörlerin etkisinin daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır.

Özdemir (2015) tarafından Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri ile sosyo-demografik özellikleri arasındaki ilişkileri ele alan bir çalışma yapılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin girişimcilik eğilimini belirleyen boyutlar olarak başarıma ihtiyacı, yenilikçilik, öz yeterlilik, dışsal denetim odağı, içsel denetim odağı, kişisel girişim, yaratıcılık ve bağımsızlık boyutları ortaya konulmuş ve öğrencilerin geldiği ülke, aile geliri, ailedeki girişimcilik tecrübesi, eğitim almakta olduğu fakülte gibi bazı sosyo-demografik özellikler bakımından farklılık gösterdiği ortaya konulmuştur.

Bhandari (2006) tarafından Hindistan'ın Jai Narain Vyas Üniversitesi'nde eğitim görmekte olan öğrencilerin girişimcilik motivasyonlarını ortaya koymayı amaçlayan bir çalışma yapılmıştır. Araştırma sonucunda Hindistan'lı öğrencilerin iş kurmasını belirleyen temel 6 faktör ortaya konulmuştur. Bunlar; başkalarına önderlik etmek, kendi kendine patron olmak, yenilikçi fikirlerini uygulamaya koymak, kararlılık, kişisel meydan okuma ve ticari olmayan eğitimidir.

Vasantha ve Saharranam (2009) tarafından Hindistan'ın Dayananda Sagar Enstitüsü'nde eğitim görmekte olan lisansüstü öğrencilerin girişimci özelliklerini incelemek ve öğrencilerin girişimci özelliklerine demografik faktörlerin etkisini belirlemek amacıyla bir çalışma yapılmıştır. Araştırma sonuçları öğrencilerin akademik başarıları ve babasının uğraşı alanlarının girişimcilik özellikleri üzerinde etkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Girişimcilik Motivasyonunu Etkileyen Faktörler: Kırgızistan ve Hindistan’da Lisansüstü Öğrenciler Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma

Nathalie vd. (2014) tarafından ABD’de girişimcilik kursu alan öğrencilerden 5 yıl süre ile veri toplanmış ve girişimcilik motivasyonlarını ortaya koymak amacıyla bir çalışma yapılmıştır. Araştırmaya göre, katılımcıların yaklaşık dörtte üçü’nün girişimci olmaya niyetli oldukları, öğrencilerin girişimcilik motivasyonlarına eğitim ve ailenin etkisinin önemli olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

İrmiş ve Barutçu (2012) Türkiye’nin Pamukkale Üniversitesi öğrencilerinin girişimcilik niyetlerini etkileyen faktörleri; aile, eğitim ve diğer faktörler olmak üzere üç grupta analiz etmişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin kendi işini kurmasında sözkonusu faktörlerin önemli etkisi olduğu ortaya çıkmıştır.

Nyello vd. (2015) tarafından Tanzanya’nın Social Work Enstitüsü’nün mezunları üzerinde bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada, girişimcilik eğitiminin girişimcilik davranışları üzerinde pozitif etkisi olduğu görülmüş ve araştırmacılar akademik uzmanlık alanlarına bakılmaksızın tüm öğrencilerin girişimcilik konusunda eğitim almaları gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Sandhu vd. (2011) Malezya’daki üniversitelerin lisansüstü eğitim programlarında eğitim almakta olan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri ile algılanan engeller arasındaki ilişkileri incelemişlerdir. Araştırma sonuçları girişimcilik eğilimindeki değişimin % 31,5’inin stres, risk, başarısızlık korkusu, sosyal çevre eksikliği ve kaynak yetersizliği gibi beş temel faktöre (engelleyici) bağlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Friedman vd. (2012) tarafından yapılan çalışmada Kırgızistan, Gürcistan ve ABD olmak üzere üç farklı ülkede eğitim görmekte olan lisans öğrencilerinin girişimci olma isteklerini belirleyen faktörler karşılaştırmalı olarak araştırılmıştır. Girişimci olmayı etkileyen faktörlerden tanınma arzusunun tüm öğrenciler açısından önemli olduğu belirlenmiş, finansal motivler, özgürlük, aile gelenekleri, pazarlama fırsatları ve ekonomik koşullar gibi diğer faktörler bazında ülkeler arasında farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Kırgızistan ve ABD öğrencilerine göre, Gürcistan’lı öğrencilerin girişimci olma arzuları daha karmaşıktır. Ayrıca, pazarlama fırsatları Kırgızistan’lı öğrencileri girişimciliğe motive eden faktörler arasında önemli yer tutmaktadır.

Yılmaz vd. (2016) tarafından Kırgızistan ve Türkiye’de eğitim görmekte olan öğrencilerin girişimci bir kişiliğe sahip olup olmadıkları ve girişimcilik derslerinin etkileri karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, girişimciliği olumlu yönde özendirilen en önemli uygulamaların vergi indrimi ve kamusal teşvikler, girişimcilikten caydırıcı en önemli özellikler ise sermaye yetersizliği ve düşük eğitim düzeyi olarak belirlenmiştir. Ayrıca, Kırgız öğrencilerin Türk öğrencilere göre sürekli yeni girişimler peşinde oldukları sonucuna varılmıştır.

Fitzsimmons ve Douglas (2005) girişimcilik tutumları ve girişimcilik yetenekleri ile girişimcilik niyetleri arasındaki ilişkileri, Hindistan, Çin, Tayland ve Avustralya’da lisansüstü öğrenciler örneğinde incelemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre, girişimcilik tutumları ve yeteneklerinin girişimcilik eğilimi üzerinde

etkili olduğu görülmüştür. Ayrıca, girişimcilik eğiliminde kültürlerarası farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Hindistanlı öğrenciler için diğer ülkelerden farklı olarak girişimcilik niyetini belirleyen en önemli faktör olarak bağımsız olma arzusu çıkmıştır.

Moriano vd. (2012) altı farklı ülkede (Almanya, Hindistan, İran, Polonya, İspanya ve Hollanda) 1074 öğrenci ile yaptıkları çalışmada girişimcilik eğilimlerini ve kültürel farklılıkları ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma sonuçları girişimcilik eğilimi üzerinde kültürel etkilerin söz konusu olduğunu göstermiştir. Girişimcilik eğilimi üzerinde özne normların etkisinin kolektivist ülkelere (Hindistan, İran, İspanya ve Polonya) bireyci ülkelere (Almanya ve Hollanda) göre daha güçlü olduğu, özne normların daha çok Hindistan ve Hollanda'daki öğrencilerin girişimcilik eğilimleri ile ilgili olduğu tespit edilmiştir.

Gupta ve Fernandez (2009) Hindistan, Türkiye ve ABD'de eğitim görmekte olan işletme öğrencileri üzerine bir çalışma yapmışlardır. Karşılaştırılan ülkeler bazında algılanan girişimcilik özellikleri bakımından farklılıklar olduğu gibi, benzerliklerin de olduğu tespit edilmiştir. Kendine güven, başarıya ihtiyacı, yetkinlik gibi bazı boyutlarda üç ülke arasında bir farklılık olmadığı görülmüştür. Diğer taraftan, yardımseverlik özelliğinin diğer iki ülkeye göre Türkiye'deki öğrencilerde, başkalarının duygularından haberdar olma özelliğinin daha çok ABD'li öğrencilerde ve sorumluluk isteği özelliğinin daha çok Hindistan'lı öğrencilerde belirgin olduğu ortaya konulmuştur.

Iakovleva vd. (2011) tarafından gelişmiş (Avustralya, Kanada, Çek Cumhuriyeti, Fransa, Almanya, Norveç, İspanya, Hollanda) ve gelişmekte olan ülkelere (Brezilya, Meksika, Romanya, Rusya ve Ukrayna) karşılaştırmalı bir çalışma yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, gelişmekte olan ülkelere öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin gelişmiş ülkelere nazaran daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Literatürde öğrencilerin girişimcilik eğilimleri ve etkili olan faktörleri Sovyet sonrası ekonomiler örneğinde ele alan çalışmalara da rastlanmaktadır. Iakovleva ve Solesvik (2014) tarafından Rusya ve Ukrayna örneğinde yapılan çalışmada, öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin ülkelere göre farklılık gösterdiği, Ukraynalı öğrencilerin daha yüksek bir girişimcilik eğilimine sahip oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca, çalışmaya katılan öğrenciler arasında erkek öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

İsada vd. (2015) tarafından Japonya ve Tayvan örneğinde karşılaştırmalı bir çalışma yapılmıştır. Çalışmada öğrencilerin girişimcilik özellikleri, etkili olan çevresel ve kişisel faktörler ele alınmıştır. Sosyal sistem ve finansal sistem gibi çevresel faktörlerin ve kişisel faktörlerden başarıya ihtiyacının her iki ülkede girişimciliği teşvik ettiği görülmüştür. Diğer taraftan, Japonya'dan farklı olarak, Tayvan'da girişimciliğe aşinalık, girişimciliğin toplumsal değerlendirilmesi ve yakın çevre gibi faktörlerin daha çok etkili olduğu tespit edilmiştir. Japonya'da ise, Tayvan'dan farklı

*Girişimcilik Motivasyonunu Etkileyen Faktörler: Kırgızistan ve Hindistan'da
Lisansüstü Öğrenciler Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma*

olarak kişisel risk tercihi ve girişimci kabiliyeti girişimcilik eğilimini en çok etkileyen faktörler olarak ortaya konulmuştur.

Öğrencilerin girişimcilik motivasyonlarını belirleyen faktörlere ilişkin yapılan araştırmaları genel olarak değerlendirdiğimizde, çalışmaların genellikle lisans düzeyindeki öğrenciler üzerine yapıldığı söylenebilir. Kültürler arası karşılaştırmalı çalışmaların sonuçları, girişimciliği etkileyen faktörler bazında farklılıklar olduğu gibi, benzerliklerin de olabileceğini göstermektedir. Ayrıca, özel girişimcilik eğitimlerinin öğrencilerin girişimcilik eğilimleri üzerinde önemli etkilerinin olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın Amacı ve Hipotezleri

Bu araştırmanın temel amacı farklı kültürleri temsil eden öğrencilerin girişimcilik motivasyonunu belirleyen faktörleri incelemek, benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koymaktır.

Araştırma amacı çerçevesinde ilgili literatür taraması ve her iki yüksek öğretim kurumunda yapılan gözlemler neticesinde geliştirilen hipotezler aşağıdaki gibidir:

H1₀: İki örnek grubu oluşturan öğrencilerin girişimci olma niyetleri arasında anlamlı fark yoktur.

H1₁: İki örnek grubu oluşturan öğrencilerin girişimci olma niyetleri arasında anlamlı fark vardır.

H2₀: İki örnek grubu oluşturan öğrencilerin daha önce girişimcilik faaliyetlerinde bulunma durumları arasında anlamlı fark yoktur.

H2₁: İki örnek grubu oluşturan öğrencilerin daha önce girişimcilik faaliyetlerinde bulunma durumları arasında anlamlı fark vardır.

H3₀: İki örnek grubu oluşturan öğrencilerin ailelerinin kendi işletmelerine sahip olma durumları arasında anlamlı fark yoktur.

H3₁: İki örnek grubu oluşturan öğrencilerin ailelerinin kendi işletmelerine sahip olma durumları arasında anlamlı fark vardır.

H4₀: İki örnek grubu oluşturan öğrencilerin daha önce girişimcilik kursu/dersi alma durumları arasında anlamlı fark yoktur.

H4₁: İki örnek grubu oluşturan öğrencilerin daha önce girişimcilik kursu/dersi alma durumları arasında anlamlı fark vardır.

H5₀: İki örnek grubu oluşturan öğrencilerin girişimciliği etkileyen faktörlere ilişkin algılamaları arasında anlamlı fark yoktur.

H5₁: İki örnek grubu oluşturan öğrencilerin girişimciliği etkileyen faktörlere ilişkin algılamaları arasında anlamlı fark vardır.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada kullanılan veriler 2017 yılının Şubat ayında Hindistan'ın Ahmedabad şehrinde ve 2017 yılının Mart ayında Kırgızistan'ın Bişkek şehrinde

katılımcılarla yüze yüze görüşülerek elde edilmiş, elde edilen tüm anket formları analize dahil edilmiştir. Araştırmanın örneklemini Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde (n=40) ve Hindistan Girişimcilik Geliştirme Enstitüsü'nde (n=50) yüksek lisans eğitimi görmekte olan öğrenciler (toplam n=90) oluşturmaktadır. Hindistan Girişimcilik Geliştirme Enstitüsü'nde sadece İşletme alanında yüksek lisans programı olduğu için, karşılaştırılmakta olan Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde de sadece yüksek lisans öğrencileri araştırmaya dahil edilmiştir. 2016-2017 Eğitim-Öğretim yılı itibariyle, KTMÜ-SBE'de kayıtlı 193 öğrenci ve HGGE'de 120 öğrenci olduğu bilinmektedir. Ancak, her iki kurumda yerli öğrencilerle birlikte kayıtlı olan uluslararası öğrenciler bulunmaktadır. Dolayısıyla, bu araştırma, sadece yüksek lisans eğitimi almakta olan yerli öğrencileri kapsamaktadır.

Veri toplamak için kullanılan anket formu; girişimciliği etkileyen *bağımsız olma arzusu, finansal başarı, tanınma arzusu, üniversite, yakın çevre, kültür, ekonomik ortam, teknoloji, hükümet ve iş dünyası* gibi faktörlere ilişkin 33 önermeyi içermektedir. Önermeler Turker ve Selcuk (2009); Lewis vd. (2013); Aziz vd. (2013); Breazeale vd. (2015) çalışmaları esas alınarak oluşturulmuş ve 5'li Likert tipi ölçeğe (1-Hiç katılmıyorum, 5-Tamamen katılıyorum) göre hazırlanmıştır. Ayrıca, cinsiyet, yaş, eğitim görmekte olduğu kurum, dönem gibi demografik soruları, girişimci olma niyeti, girişimcilik tecrübesi, girişimcilik konusunda ders alma durumları ve ailesinin girişimcilik durumuna ilişkin soruları içermektedir.

Eksiklikleri, yanlışlıkları önlemek amacıyla, Hindistan Girişimcilik Geliştirme Enstitüsü'nün öğrencileri (n=28) üzerine pilot bir uygulama yapılmıştır. Anket formunun güvenilirliğiyle ilgili olarak, yapılan araştırmalarda yaygın olarak kullanılan Cronbach Alfa katsayısı Likert ölçekli sorular üzerinden hesaplanmış ve 0,915 olduğu tespit edilmiştir. Genel olarak 0,65 ve üzeri çıkan katsayılar oldukça güvenilir olarak değerlendirilmektedir. Elde edilen veriler amaca yönelik istatistiksel analizlere tabi tutularak yorumlanmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan öğrencilerin genel özellikleri Tablo 2'de sunulmaktadır. KTMÜ-SBE öğrencilerinin yaş ortalaması 25 olup, % 22'si erkek, geri kalanı kız öğrencilerden, HGGE öğrencilerinin yaş ortalaması 23 olup, % 58'i erkek ve geri kalanı kız öğrencilerden oluşmaktadır.

Araştırmaya katılan KTMÜ-SBE öğrencilerinin % 56'sı eğitimlerinin birinci yılında olduğu, HGGE öğrencilerinin % 70'inin birinci yılında olduğu görülmektedir. Yüksek lisans programlarında genellikle birinci yıl ders aşaması olup, öğrencilere ulaşabilme imkanı daha fazladır. Ancak, veri toplama esnasında tez aşamasında olan öğrencilere de ulaşılmaya çalışılmıştır.

*Girişimcilik Motivasyonunu Etkileyen Faktörler: Kırgızistan ve Hindistan’da
Lisansüstü Öğrenciler Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma*

Tablo 2: Katılımcıların Genel Özellikleri

Değişkenler	Kyrgyzstan	Hindistan
Yüksek Öğretim Kurumu	Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi	Hindistan Girişimcilik Geliştirme Enstitüsü
Örneklem	40	50
Yaş (ortalama)	25	23
Cinsiyet (%)	Erkek	58,0
	Kadın	42,0
Dönem (%)	I. Yıl	70,0
	II. Yıl	30,0

Tablo 3’te girişimcilik ile ilgili; girişimci olma niyeti, girişimcilik tecrübesi, girişimcilik konusunda ders alma durumları ve ailesinin girişimcilik durumu gibi genel sorulara verilen cevapların yüzdeleri ve iki örnek grup arasındaki farkları test eden Ki – kare testinin sonuçları sunulmaktadır.

Tablo incelendiğinde, KTMÜ-SBE öğrencilerinin % 77,5 ve HGGE öğrencilerinin % 88 düzeyinde girişimci olmak istediklerini belirttikleri görülmektedir. İki grup arasında anlamlı bir farklılık ($\chi^2_{(1)}=1,764$; $p>0,05$) yoktur. Her iki grubu oluşturan öğrencilerin girişimci olma niyetlerine ilişkin ‘H1₀: İki örnek grubu oluşturan öğrencilerin girişimci olma niyetleri arasında anlamlı fark yoktur’ hipotezi kabul edilmiştir. Diğer bir ifadeyle, her iki kurumun öğrencilerinin girişimci olma niyetleri oldukça yüksektir. Aynı şekilde, her iki örnek grubu oluşturan öğrencilerin önemli bir kısmı (KTMÜ-SBE % 40, HGGE % 60) daha önce girişimcilik tecrübesi yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu soruya alınan cevaplar arasında anlamlı bir farklılık ($\chi^2_{(1)}=3,557$; $p>0,05$) yoktur. Araştırma bulgularına dayalı olarak ‘H2₀: İki örnek grubu oluşturan öğrencilerin daha önce girişimcilik faaliyetlerinde bulunma durumları arasında anlamlı fark yoktur’ hipotezi kabul edilmiştir. Her iki örnek grubu oluşturan öğrencilerin yarısı daha önce girişimcilik faaliyetlerinde buldukları ortaya çıkmıştır.

Diğer taraftan, ailenin kendi işletmesine sahip olup olmama sorusuna alınan cevaplarda iki grup arasında anlamlı bir farklılık ($\chi^2_{(1)}=15,964$; $p<0,05$) olduğu görülmüştür. Bu soruya KTMÜ-SBE öğrencilerinin % 20’si evet cevabı verirken, HGGE öğrencilerinin % 62’si evet cevabı vermişlerdir. ‘H3₀: İki örnek grubu oluşturan öğrencilerin ailelerinin kendi işletmelerine sahip olma durumları arasında anlamlı fark yoktur’ hipotezi red edilmiştir. Kırgızistan’ın piyasa ekonomisi tecrübesi Hindistan’a kıyasla daha az olduğu dikkate alınırsa, elde edilen bulguların kabul edilebilir olduğu söylenebilir. Aynı şekilde, katılımcıların bugüne kadar girişimcilik konusunda ders veya kurs alıp almama durumlarında da anlamlı bir farklılık ($\chi^2_{(1)}=22,614$; $p<0,05$) ortaya çıkmıştır. Diğer bir ifadeyle, KTMÜ-SBE öğrencilerinin

% 50'si bu soruya evet, HGGE öğrencilerinin ise % 94'ü evet cevabı vermişlerdir. 'H₀: İki örnek grubu oluşturan öğrencilerin daha önce girişimcilik kursu/dersi alma durumları arasında anlamlı fark yoktur' hipotezi red edilmiştir.

Tablo 3: Girişimcilik İle İlgili Genel Sorulara Verilen Cevapların Farklılığı

Değişkenler	E/H	KTMÜ (%)	HGGE (%)	Ki-Kare Testi			H ₀
				χ^2	S.D.	p	
Girişimci olmak isterim	Evet	77,5	88,0	1,764	1	0,184	Kabul
	Hayır	22,5	12,0				
Daha önce girişimcilik faaliyetlerinde bulundum	Evet	40,0	60,0	3,557	1	0,059	Kabul
	Hayır	60,0	40,0				
Ailem kendi işletmesine sahiptir	Evet	20,0	62,0	15,964	1	0,000	Red
	Hayır	80,0	38,0				
Bugüne kadar girişimcilik kursu/dersi aldım	Evet	50,0	94,0	22,614	1	0,000	Red
	Hayır	50,0	6,0				

KTMÜ-SBE'nin sosyal bilimler alanında farklı dallarda (işletme, iletişim, Turizm, Sosyoloji vb.) eğitim veren kurum olmasına rağmen, öğrencilerin girişimcilik ile ilgili niyetleri ve girişimcilik tecrübeleri anlamında, HGGE öğrencilerinden farklı olmaması önemli bir sonuçtur. KTMÜ-SBE'nin yüksek lisans programlarında girişimcilik dersi yer almamaktadır. Ancak, öğrenciler girişimcilik konusunda üniversitede veya üniversite dışında sunulan eğitimlere katılmaktadır. HGGE yüksek lisans programının yanında girişimcilik ile ilgili konularda sürekli kısa süreli programlar düzenlemektedir. Dolayısıyla, bu kurumdaki öğrencilerin tamamına yakını daha önce girişimcilik dersi veya kursu almış olması doğal bir sonuçtur.

Tablo 4'te girişimciliği etkileyen faktörleri oluşturan önermelere ilişkin tanımlayıcı istatistikler karşılaştırmalı olarak sunulmaktadır.

Tablo incelendiğinde, tüm ifadeler bazında HGGE öğrencilerinin ortalamalarının KTMÜ öğrencilerinin ortalamalarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Özellikle, iki grup arasında en büyük fark hükümet, iş dünyası, üniversite ile ilgili ifadelerle ilişkin ortalamalar arasındadır. Diğer bir ifadeyle, Hindistan'da eğitim alan öğrenciler hükümetin ve üniversitenin girişimcilik için uygun koşulları sağladığı, toplumda girişimci kesim veya girişimcilik topluluklarının aktif olduğu konusunda Kırgızistan'da eğitim alan öğrencilere nazaran daha pozitif bir fikir belirtmişlerdir. Bunun dışında, aile, kültür, ekonomi ve teknoloji ile ilgili ifadelerde her iki grubun ortalamalarının bir birlerinden çok uzak olmadığı görülmektedir.

*Girişimcilik Motivasyonunu Etkileyen Faktörler: Kırgızistan ve Hindistan'da
Lisansüstü Öğrenciler Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma*

Tablo 4: Girişimciliği Etkileyen Faktörlere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

KTMÜ (n=40)		DEĞİŞKENLER	HGGE (n=50)	
S.S.	Ort.		Ort.	S.S
1,15442	3,54	Girişimci olmak, bağımsızlık sağlar	4,08	,85332
1,14326	3,78	İnsanların kendi kararlarını vermelerine olanak tanır	4,14	,75620
1,13114	3,55	Girişimci olmak, ekonomik servet kazandırır	3,90	,90914
1,10361	3,25	Girişimcilik, rahat bir hayat sağlar	3,20	1,19523
1,06217	3,00	Girişimcilik, başkalarının size olan saygısını artırır	3,84	,76559
1,17233	3,60	Girişimcilik, bireysel potansiyele ulaşmak için en iyi yoldur	3,84	,99714
1,21000	3,15	Üniversitem girişimci olmamı için teşvik eder	3,92	,89989
1,28078	3,28	Üniversitem gerekli bilgiyi sağlamaktadır	4,10	,70711
1,10911	2,73	Üniversite somut tedbirler almaktadır	4,02	,86873
1,18511	3,93	İş kurmaya karar verirsem, ailem bana destek olur	3,94	,95640
1,22971	2,98	Girişimcilik aile üyeleri gibi olmama olanak tanır	3,52	1,19932
1,39940	3,13	İş kurmaya karar verirsem, akrabalarım destek olur	3,58	1,21370
1,17670	2,50	Girişimcilik ailemin geleneklerine uygundur	3,37	1,25323
1,20229	2,88	Girişimcilik toplum tarafından desteklenmektedir	3,70	,95298
1,09895	3,35	Girişimciler toplumda saygı gören bireylerdir	3,46	1,09190
1,16987	3,38	Ülkemizde girişimcilik çoğu insanın arzusudur	3,56	,95105
1,00766	2,60	Ülkemizde insanlar başka seçenekleri olmadığı durumlarda girişimciliği tercih ederler	3,40	1,01015
1,01147	3,05	Kültürümüz genel olarak girişimciliği destekler	3,54	,95212
1,06096	3,05	Ekonomik koşulları girişimcilik açısından elverişlidir	3,92	,81232
1,03744	3,28	Piyasada rekabet ortamı girişimcilik için elverişlidir	3,72	,88156
1,12061	3,03	Ekonomi girişimciler için fırsatlar sunmaktadır	3,92	,82906
1,07537	2,65	Vergi sistemi girişimcilik açısından uygundur	3,38	,98747
1,31168	3,35	Ülkemiz doğal kaynaklar açısından zengindir	3,84	,95533
1,03497	3,58	Modern teknoloji girişimciliği teşvik etmektedir	4,30	,83910
1,15442	3,48	Günümüzün teknolojisi girişimcilik için elverişlidir	4,35	,72316
1,05733	2,40	Hükümet, girişimcilik için iyi koşullar sağlamaktadır	4,08	,87691
1,06217	2,50	Ülke mevzuatı girişimciliği desteklemektedir	3,84	,81716
,95776	2,43	Hükümet insanlara iş kurmasında yardım etmektedir	3,90	,90914
1,15913	2,70	Hükümet girişimciliği desteklemektedir	4,08	,80407
1,08575	2,73	Girişimci dernekleri ülkemizde güçlüdür	3,45	,84314
1,19588	2,83	Girişimci dernekleri girişimciliği canlandırmak için çaba göstermektedir	3,57	,97895
1,27601	2,75	Ülkemizde önde gelen işadamları öğrencilerin girişimcilik faaliyetlerini desteklemektedir	3,98	,90115
1,14466	2,65	Ülkemizde iş dünyası resmi kurumlarla sıkı bir işbirliği içerisinde çalışmaktadır	3,86	,86603

Yukarıdaki tabloda yer alan ifadeler '*bağımsız olma arzusu, finansal başarı, tanınma arzusu, üniversite, yakın çevre, kültür, ekonomik ortam, teknoloji, hükümet ve iş dünyası*' şeklinde 10 genel boyutu yansıtmaktadır. Sözkonusu boyutlar bazında

örnek gruplar açısından ortalamalar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı bağımsız örneklem T testi kullanılarak test edilmiştir.

Tablo 5: Girişimciliği Etkileyen Faktörlere İlişkin Algılamalar Arasındaki Farklılıklar

Boyutlar	Gruplar	N	Ortl.	Std. Sap.	Ortalamalar Arası Fark	p
Bağımsız olma arzusu	HGGE	50	4,11	,70920	,46000	,019*
	KTMÜ	40	3,65	1,03280		
Finansal başarı	HGGE	50	3,55	,93814	,15000	,454
	KTMÜ	40	3,40	,94190		
Tanınma arzusu	HGGE	50	3,84	,71742	,54000	,006*
	KTMÜ	40	3,30	1,01147		
Üniversite	HGGE	50	4,01	,69972	,96333	,000*
	KTMÜ	40	3,05	,97124		
Yakın çevre	HGGE	50	3,61	,92594	,47375	,014*
	KTMÜ	40	3,13	,83395		
Kültür	HGGE	50	3,53	,63195	,48200	,000*
	KTMÜ	40	3,05	,62059		
Ekonomik ortam	HGGE	50	3,75	,60550	,68200	,000*
	KTMÜ	40	3,07	,69067		
Teknoloji	HGGE	50	4,33	,69701	,80500	,000*
	KTMÜ	40	3,53	1,04360		
Hükümet	HGGE	50	3,98	,70936	1,46875	,000*
	KTMÜ	40	2,51	,93967		
İş dünyası	HGGE	49	3,71	,60165	,97679	,000*
	KTMÜ	40	2,74	,92326		

*Ortalamalar arasındaki fark $p \leq 0.05$ düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 5'te ayrıntıları sunulan sonuçlar incelendiğinde, 'finansal başarı' boyutu ($p > 0,05$) dışında, tüm diğer boyutlar bazında iki grup arasında 0,05 anlamlılık düzeyinde farklılıkların olduğu görülmektedir. Ayrıca, tüm boyutlarda HGGE ortalamaları KTMÜ-SBE öğrencilerinin ortalamalarına göre daha pozitiftir. 'H5o: İki örnek grubu oluşturan öğrencilerin girişimciliği etkileyen faktörlere ilişkin algılamaları arasında anlamlı fark yoktur' hipotezi red edilmiştir. Ortalamalar arasındaki en büyük fark 'Hükümet' boyutuna (1,46) ilişkindir. Bu boyut ile ilgili alınan cevapların ortalaması KTMÜ-SBE için 2,51 iken, HGGE için 3,98 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki fark bakımından hükümet boyutunu iş dünyası (0,97) ve üniversite (0,96) boyutları takip etmektedir. Finansal başarı boyutunda ise KTMÜ-SBE ortalaması 3,40 ve HGGE ortalaması 3,55 olup, birbirine yakındır ve her iki grup öğrencileri girişimciliğin finansal başarı açısından önemine orta derecede katıldıklarını ifade etmişlerdir.

Sonuç ve Öneriler

Gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkeler için potansiyel girişimci konumunda olan gençlerin girişimcilik motivasyonlarının araştırılması öncelikli konular içerisinde yer almaktadır. Özellikle üniversite öğrencilerinin girişimcilik niyetlerine olumlu veya olumsuz etki eden faktörlerin bilinmesi girişimcilik ile ilgilenen kurum ve kuruluşlar açısından önem arz etmektedir.

Potansiyel girişimcileri motive eden faktörler ülkeden ülkeye, kültürden kültüre farklılık gösterebileceği gibi, benzerliklerin de olabileceğine yapılan çalışmalarda işaret edilmektedir (Fitzsimmons ve Douglas, 2005; Gupta ve Fernandez, 2009; Friedman vd., 2012). Bu araştırmanın sonuçları literatürdeki çalışmaları destekler niteliktedir. Diğer bir ifadeyle, karşılaştırılmakta olan iki grup arasında girişimcilik açısından benzerliklerin olduğu kadar, farklılıkların da olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, hem KTMÜ-SBE, hem de HGGE öğrencilerinin girişimci olma niyetleri oldukça yüksektir ve daha önce girişimcilik faaliyetlerinde bulduklarını belirtmişlerdir. Literatürde gelişmekte olan ülkelere öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin gelişmiş ülkelere nazaran daha yüksek olduğunu ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır (Iakovleva vd., 2011). Diğer taraftan ailede girişimcilik tecrübesi, girişimcilik ile ilgili alınan eğitim konularında KTMÜ-SBE ve HGGE öğrencileri arasında farklılıkların olduğu görülmüştür. Kırgızistan'ın piyasa ekonomisi tecrübesi Hindistan'a kıyasla daha az olduğu dikkate alınırsa, elde edilen bulguların kabul edilebilir olduğu söylenebilir. Girişimcilik motivasyonunu etkileyen faktörlere ilişkin algılamalarda iki grup arasında finansal başarı boyutu hariç, tüm boyutlarda farklılıkların olduğu tespit edilmiş ve en büyük fark hükümet, en küçük fark finansal başarı boyutlarında olduğu görülmüştür. Kırgızistan'da eğitim alan üniversite öğrencilerini girişimciliğe motive eden faktörler içerisinde hükümetin konuya verdiği önem ve uyguladığı düzenlemelerin büyük rol oynadığı yapılan çalışmalarda kanıtlanmıştır (Yılmaz vd., 2016). Araştırma sonuçları, Kırgızistan'da hükümetin girişimciliği geliştirmeye ve desteklemeye yönelik uygulamaları potansiyel girişimcileri motive edecek düzeye henüz ulaşmadığına işaret etmektedir. Finansal başarı boyutu her iki grup öğrencileri için aynı düzeyde önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmıştır. Ayrıca, genel olarak girişimciliği etkileyen faktörlere ilişkin Hindistan'da eğitim alan öğrencilerin algılamalarının Kırgızistan'da eğitim alan öğrencilere göre daha pozitif olduğu ortaya konulmuştur.

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak, Kırgızistan'ın potansiyel genç girişimcileri teşvik etme bağlamında, eğitim, bilgi ve finansal anlamda destek verme konularına ağırlık vermesi gerektiğini ileri sürmek mümkündür. Bu konuda, mevcut yüksek öğretim kurumlarının çerçeve programlarına girişimcilik derslerinin konulması, girişimcilik konusunda bilimsel etkinliklerin düzenlenmesi ve bu tür faaliyetlere iş dünyasının da aktif olarak katılımının sağlanması önem arz etmektedir. Literatürde, girişimcilik ile eğitim arasında anlamlı ilişki olduğu önceki çalışmalarda kanıtlanmıştır (İrmiş ve Barutçu, 2012; Bhandari, 2006). Kırgızistan'da sözkonusu faaliyetlerin henüz yeterli düzeyde olmadığı bilinmektedir. Ayrıca,

üniversite öğrencilerinin girişimcilik faaliyetlerinin hükümet ve iş dünyası tarafından desteklenmesi konusunda çalışmalar yapılmalıdır.

Bu çalışmanın sonuçları ilgili kurum ve kuruluşlar için bir takım ipuçları vermekle birlikte, bazı sınırlıkları da barındırmaktadır. Öncelikle, araştırma iki ülkeden örnek olarak seçilen iki kurumla sınırlıdır. Bu ülkelerdeki diğer yüksek öğretim kurumlarının da katılımı ile örneklemin genişletilmesi ülkeleri temsil etme açısından daha sağlıklı sonuçlar verebilecektir. Ayrıca, örneklemin belirlenmesinde tesadüfi örnekleme yönteminin kullanılması, verilerin analizinde daha farklı istatistiksel tekniklerin uygulanması ile daha sağlıklı sonuçlara ulaşabilmek mümkündür. Bundan sonra yapılacak araştırmalarda sözü geçen sınırlıkların dikkate alınması önemlidir.

Kaynakça

Ahmed, T., Chandran, V.G.R. & Klobas, J. (2017). Specialized Entrepreneurship Education: Does it Really Matter? Fresh Evidence from Pakistan. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, Vol. 23 No. 1, pp. 4-19.

Aziz, N., Friedman, B. A., Bopieva, A. & Keles, I. (2013). Entrepreneurial Motives and Perceived Problems: An Empirical Study of Entrepreneurs in Kyrgyzstan. *International Journal Of Business*, 18(2), pp. 163-176.

Bhandari, N. C. (2006). Intention for Entrepreneurship among Students in India. *The Journal of Entrepreneurship*, Vol. 15, No. 2. pp. 169-179.

Breazeale, N., Fortunato, M. W.-P., Allen IV, J. E., Hustedde, R. J. & Pushkarskaya, H. (2015). Constructing a Multi-Dimensional Measure of Local Entrepreneurial Culture. *Community Development*, Vol. 46, No. 5, pp. 516-540.

Çavuş, Ş. & Geri, R. (2014). Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Son Sınıfında Okuyan Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi. 6. *Uluslararası Girişimcilik Kongresi Bildiri Kitabı*, 24-26 Nisan 2014, Bişkek/Kırgızistan, s. 171-179.

Fitzsimmons, J.R., & Douglas, E.J. (2005), Entrepreneurial Attitudes and Entrepreneurial Intentions: A Cross-Cultural Study of Potential Entrepreneurs in India, China, Thailand and Australia, *Babson-Kauffman Entrepreneurial Research Conference*, Wellesley, MA. June 2005, s.1-20.

Friedman, B. A., Aziz, N., Keles, I. & Sayfullin, S. (2012). Predictors of Students` Desire to be an Entrepreneur: Kyrgyzstan, Georgia, and the United States. *Eurasian Journal of Business and Economics*, 5 (9), pp. 129-140.

Gupta, V. & Fernandez, Ch. (2009). Cross-Cultural Similarities and Differences in Characteristics Attributed to Entrepreneurs: A Three-Nation Study, *Journal of Leadership & Organizational Studies*, Volume 15 Number 3, pp. 304-318.

Girişimcilik Motivasyonunu Etkileyen Faktörler: Kırgızistan ve Hindistan'da Lisansüstü Öğrenciler Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma

Güner, H. ve Korkmaz, A. (2017). KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi-Girişimcilik İlişkisi: Eğitim Alıp İş Kurmayanlar Üzerine Bir Araştırma. *İş ve Hayat Dergisi Ekonomi Hukuk ve Sosyal Politika*, 2 (4), s. 155-182.

HGGE, <http://ediindia.ac.in/new/index.asp>, 02.05.2017

Iakovleva, T., Kolvereid, L. & Stephan, U. (2011). Entrepreneurial Intentions in Developing and Developed Countries, *Education + Training*, Vol. 53 No. 5, pp. 353-370.

Iakovleva, T. & Solesvik, M. Z. (2014). Entrepreneurial Intentions in Post-Soviet Economies. *Int. J. Entrepreneurship and Small Business*, Vol. 21, No. 1, pp. 79-100.

İrmiş, A. ve Barutçu, E. (2012). Öğrencilerin Kendilerini Girişimci Bir Kişiliğe Sahip Görmelerini ve İş Kurma Niyetlerini Etkileyen Faktörler: Bir Alan Araştırması. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 26, Sayı: 2, s.1-25.

Isada, F., Lin, H-Ch. & Isada, Y. (2015). Entrepreneurship of University Students in Taiwan and Japan. *Management Research Review*, Vol. 38 No. 12, pp. 1251-1266.

KTMÜ-SBE, <http://manas.edu.kg>, 02.05.2017

Kızılırmak, İ. ve Gülcan, B. (2011). Kırgızistan – Bişkek'te Yiyecek ve İçecek İşletmeciliği Yapan Türk Girişimcilerin Profili ve Karşılaştıkları Sorunlara Yönelik Bir Araştırma. 3. *Uluslararası Girişimcilik Kongresi Bildiri Kitabı*, 17-19 Mayıs 2011, Bişkek/Kırgızistan, s. 251-257.

Lee, S. M., Lim, S. & Pathak, R. D. (2011). Culture and Entrepreneurial Orientation: A Multi-Country Study. *International Entrepreneurship Management Journal*, Vol 7, pp. 1–15.

Lewis, P., Wei, L., Hao, Y., Yong, L. & Vaccaro, L. C. (2013), Factors influencing the Formation of Chinese and American Entrepreneurs, *Journal of Entrepreneurship and Public Policy*, Vol. 2 Iss 1 pp. 54 – 66.

Mansor, M. & Othman, N. (2011). CoBLAS: Inculcating Entrepreneurial Culture among Higher Education Institutions' Students. *International Journal of Social Science and Humanity*, Vol. 1, No. 1, pp. 86-91

Mogollón, R. H. & Rubio, P. P. (2010). An Approach to Entrepreneurial Culture and Education in Secondary School. *International Journal of Business Environment*, Vol. 3, No. 1, pp. 120-134.

Moriano, J. A., Gorgievski, M., Laguna, M., Stephan, U. & Zarafshani, K. (2012). A Cross-Cultural Approach to Understanding Entrepreneurial Intention. *Journal of Career Development*, 39(2) pp. 162-185.

Nathalie, D-C., Chad, M. G. & Soohyun, Y. (2014). The Characteristics and Motivations of Contemporary Entrepreneurship Students, *Journal of Education for Business*, 89:8, pp. 441-449.

Nyello, R., Kalufya, N., Rengua, C., Masunga J. N. and Ngirwa, Ch. (2015). Effect of Entrepreneurship Education on the Entrepreneurial Behaviour: The Case of Graduates in the Higher Learning Institutions in Tanzania. *Asian Journal of Business Management*, 7(2): pp. 37-42.

Özdemir, L. (2015). Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Sosyo-Demografik Özellikler Açısından Değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C.20, S.1, ss.41-65.

Sandhu, M. S., Sidique, S. F. & Riaz, S. (2011). Entrepreneurship Barriers and Entrepreneurial Inclination Among Malaysian Postgraduate Students. *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, Vol. 17 No. 4, pp. 428-449.

Segal, G., Borgia, D. & Schoenfeld, J. (2005). The Motivation to Become an Entrepreneur. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, Vol. 11 No. 1, pp. 42 – 57.

Vasanth Kumara, S.A. & Saharranam, C. (2009), Entrepreneurial Characteristics among Business Management Students: An Empirical Study, *The IUP Journal of Management Research*, 8(6), pp 7-29.

The Global Entrepreneurship and Development Institute. (2017). *Global Entrepreneurship Index*, <https://thegedi.org/2017-global-entrepreneurship-index/>, 26.04.2017.

Turker, D. & Selcuk, S. S. (2009), Which Factors Affect Entrepreneurial Intention of University Students?, *Journal of European Industrial Training*, Vol. 33 Iss 2 pp. 142 – 159.

World Bank, <http://databank.worldbank.org>, 26.04.2017.

Yılmaz, C., Urdaletova, A., Özdil, T. ve Gülçiçek, B. (2016). Kırgızistan ve Türkiye'deki Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Konusuyla İlgili Tutum ve Davranışları. *7. Uluslararası Girişimcilik Kongresi Bildiri Kitabı*, 12-14 Mayıs 2016, Bişkek/Kırgızistan, s. 685-704.

<http://www.stat.kg>, 25.04.2017

<http://www.facts-about-india.com/>, 25.04.2017

<http://www.doingbusiness.org>, 25.04.2017

<http://www.heritage.org/>, 25.04.2017

<https://thegedi.org/>, 25.04.2017

Extended Abstract

Introduction

Factors that encourage entrepreneurship include basic dimensions such as independent and recognition motive, education and family environment, cultural and economic conditions, technological circumstances and the government's policies (Bhandari, 2006; Friedman et al., 2012). It is important to evaluate these factors in terms of potential entrepreneurs in different countries in order to prepare entrepreneur individuals. There are a huge number of academic studies in the literature on students entrepreneurship (Çavuş and Geri, 2014; Özdemir, 2015; Bhandari, 2006; Vasantha and Saharranam, 2009; Nathalie et al., 2014; İrmiş and Barutçu, 2012; Nyello et al., 2015; Sandhu et al., 2011). In recent years, international comparative studies have been gaining more importance for revealing differences in tendency and motivation towards entrepreneurship of individuals who represent different cultures (Friedman et al., 2012; Yılmaz et al., 2016; Fitzsimmons and Douglas, 2005; Moriano et al., 2012; Gupta and Fernandez, 2009; Iakovleva et al., 2011; Iakovleva and Solesvik, 2014; İsada et al., 2015). In general, researchers acknowledge a significant effect of cultural diversity on individuals' entrepreneurship tendencies (Lee et al., 2011). In addition, the importance of education is often emphasized on the development of the entrepreneurship (Mogollón and Rubio, 2010; Mansor and Othman, 2011). However, the studies conducted are mostly on undergraduate students and there is limited number of studies on graduate students (Sandhu et al., 2011; Vasantha and Saharranam, 2009). Moreover, no comparative research has been found on students' entrepreneurship in Kyrgyzstan and India. The main purpose of this paper is to examine entrepreneurial motivation factors of graduate students, who represent different cultures and to identify similarities and differences.

Methodology

Graduate students (total n=90) from Institute of Social Sciences, Kyrgyz Turkish Manas University (n=40) in Kyrgyzstan and Entrepreneurship Development Institute of India (n=50) constitute the sample of this study. The primary data used in the research was obtained during February to March 2017 by the face-to-face interviews with participants in Ahmedabad, India and Bishkek, Kyrgyzstan. The questionnaire instrument utilized for this study was developed based on previous studies (Turker and Selcuk, 2009; Lewis et al., 2013; Aziz et al., 2013; Breazeale et al., 2015). The survey form includes questions related to demographic characteristics such as gender, age, institution and questions related to intentions to be an entrepreneur, entrepreneurship experience and family's entrepreneurial status. In addition, the questionnaire includes 33 items concerning the factors which affect entrepreneurship. These factors are: independence, financial success, recognition, education, family, culture, economic environment, technology, government, and business community. Questions were arranged as five-point

Likert-type scale, where 1 (Strongly disagree) and 5 (Strongly agree). The α coefficient is 0,915.

Findings and Discussion

According to the survey's results, both KTMU and EDII students have relatively high intentions to become entrepreneurs and have experienced entrepreneurship activities before. 77% of the KTMU students and 88% of the EDII students want to become entrepreneurs. There is no significant difference ($\chi^2=1,764$, $p=0,184$) between these two groups. Similarly, a significant part of the students in both sample groups (KTMU 40%, EDII 60%) had experienced entrepreneurship in past. However, it has been found that there is a significant difference ($\chi^2 = 15,964$, $p = 0,000$) between the two groups in the responses to the question whether the family had their own business. While only % 20 of the KTMU students gave positive answers, the number of positive answers for the EDII students is % 62. In the same way, there is a significant difference ($\chi^2 = 22,614$, $p = 0,000$) in the cases if participants have already taken courses or lessons on entrepreneurship. In other words, the positive answer was from % 50 of the KTMU students and % 94 of the EDII students. The perceptions of Indian students on factors influencing entrepreneurship have been found to be more positive than Kyrgyz students. The difference has been found to be significant between the two groups in terms of the 'university' dimension, which provides and promotes favorable conditions for entrepreneurship. In the literature, it was proven in the previous studies that the specially applied training on entrepreneurship has a significant effect on candidates (Mansor and Othman, 2011). It is also crucial if the entrepreneurial activities of university students are supported by the government and the business community. According to the students' perceptions Indian government and business community encourage students' entrepreneurship more, than in Kyrgyzstan. This paper concludes that Kyrgyzstan should focus on the context of providing education, information and financial support to promote potential young entrepreneurs. In this aspect, it is important that entrepreneurship courses consist in the programs of existing post-graduate institutions and scientific activities are organized on entrepreneurship with active participation of business community. Although this paper provides some useful insights for the relevant institutions and organizations, there are some significant limitations. First of all, a non-probability sampling method was used, which would further reduce the representativeness of the sample. The other limitation of this study is that, this research is restricted to two institutions chosen as examples. Future studies should focus on students from other institutions. The extension of the sample with the participation of other higher education institutions of these countries can lead to better results.